

TRANSPLANTOLOGIA

*„Transplantacja narządów jest metodą leczenia ratującą życie i zdrowie pacjentów. Stosuje się ją w przypadku schyłkowej niewydolności organów. Poważne i nieodwracalne uszkodzenia narządów mogą występować od urodzenia, np. w wyniku wad genetycznych, a także na skutek silnego urazu czy wyniszczającej choroby. O potrzebie przeszczepienia organu decyduje lekarz zgłaszający pacjenta do wyspecjalizowanego ośrodka transplantacyjnego, w którym chory jest poddawany specjalnym badaniom kwalifikującym, a następnie zgłaszany do **Krajowej Listy Osób Oczekujących na Przeszczepienie**”.*¹

Rozpoznanie potencjalnego dawcy wiąże się z przeprowadzeniem szeregu specjalistycznych testów, pozwalających na stwierdzenie śmierci mózgowej, czyli stanu, w którym w mózgu nie występują już żadne funkcje życiowe. Śmierć mózgowa jest nieodwracalna, a osoba w takim stanie jest uznana za zmarłą. Po rozpoznaniu śmierci mózgowej (co następuje najczęściej, gdy brak dopływu krwi do mózgu przekracza 10–12 godzin) i przy braku przeciwwskazań zdrowotnych, lekarze kwalifikują zmarłego do operacji pobrania organów.²

Szacuje się, że narządy jednego dawcy mogą uratować lub przedłużyć życie siedmiu osobom.³

W roku 2019 (przed epidemią COVID-19) wskaźnik donacji⁴ wyniósł dla Polski 13,1, podczas gdy w 2012 r. wynosił on 16,0. W Polsce wskaźnik liczby przeszczepów nerek od żywych dawców jest jednym z najniższych w Europie.⁵

W dobie pandemii COVID-19 o 30% obniżyło się dawstwo narządów od zmarłych, a o 40% dawstwo nerek od osób żywych. O 30% obniżona została liczba kwalifikacji do przeszczepów, jednocześnie o 40% wzrosły dyskwalifikacje medyczne dawców.⁶

Niestety, zwiększyła się też liczba zgonów na liście oczekujących – od 10 do 130%, w zależności od narządu.⁷

¹ Informacja o wynikach kontroli 'Organizacja i finansowanie przeszczepiania narządów', KZD.430.007.2021 Nr ewid.153/2021/P/21/056/KZD

² Ibidem

³ Ibidem

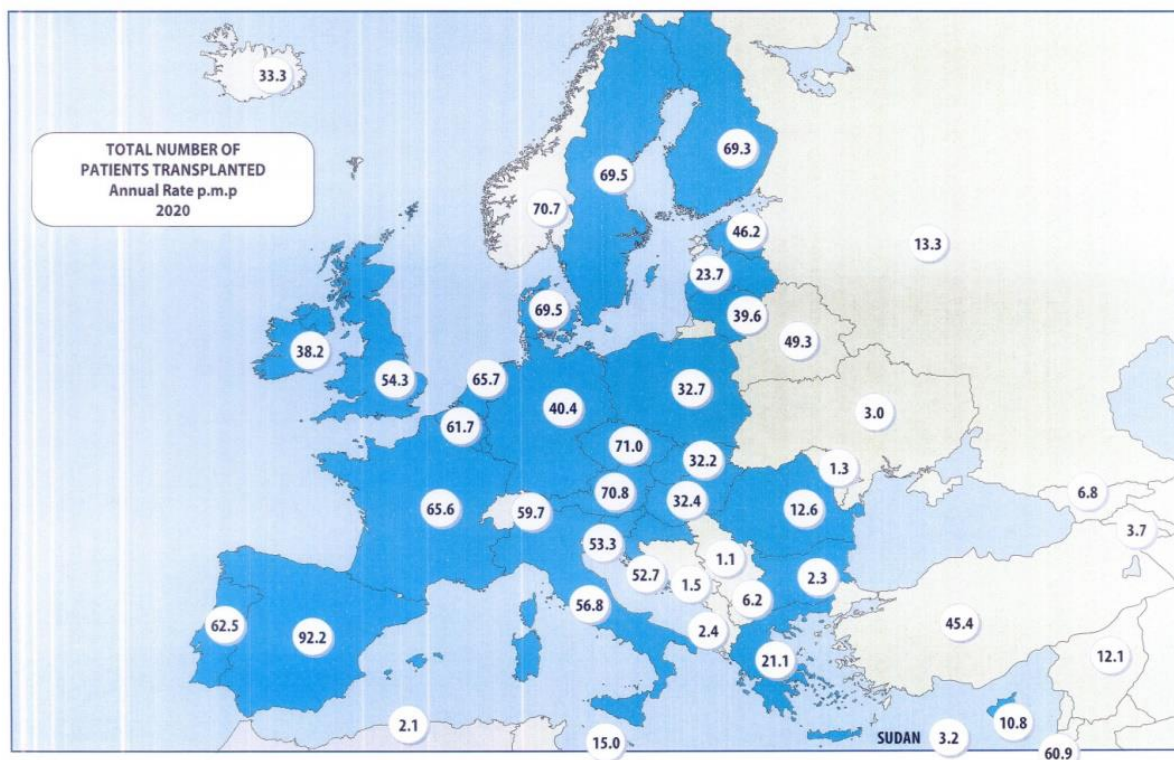
⁴ Wskaźnik donacji – liczba dawców rzeczywistych (czyli tych, od których pobrano narządy) na 1 mln mieszkańców.

⁵ Informacja o wynikach kontroli 'Organizacja i finansowanie przeszczepiania narządów', KZD.430.007.2021 Nr ewid.153/2021/P/21/056/KZD

⁶ https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/public/k10/senat/zespoły/dzieci/protokol_15_zdsdz_dzieci_27.01.2022.pdf

⁷ Ibidem

Wskaźnik liczby pacjentów, u których dokonano przeszczepów w 2020 r. (w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców)⁸

WORD MARROW DONOR ASSOCIATION (WMDA)

W światowej bazie WMDA, w grudniu 2021 r., polskie zasoby z liczbą ponad 2 mln dawców udostępniionych, były trzecie co do wielkości w Europie i piąte na świecie stanowiąc ok. 5% światowego rejestru, liczącego ponad 39 milionów potencjalnych dawców.⁹

TRANSPLANTOLOGIA - PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (**Dz.U. z 2005 r. nr 169, poz. 1411**)

NARODOWY PROGRAM ROZWOJU MEDYCZYNY TRANSPLANTACYJNEJ (NPMT)

Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej na lata 2011-2021, został ustanowiony uchwałą Rady Ministrów w październiku 2010 r. Jego realizacja została przedłużona do grudnia 2022 r. Łączne nakłady na prowadzenie zadań ujętych w Programie zostały zwiększone z 450 mln zł do 620 mln zł¹⁰

W latach 2011-2017 nakłady na NPMT kształtowały się na poziomie 45 000 000 zł rocznie, w latach 2018-2020 na poziomie 55 000 000 zł, w 2021 r. na poziomie 65 000 000 zł, a w 2022 r. na poziomie 75 000 000 zł.¹¹

⁸ Newsletter Transplant International figures on donation and transplantation 2020

⁹ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

¹⁰ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/polska-transplantologia-w-kryzysie.html>

¹¹ <file:///C:/Users/knownp/Downloads/Uchwa%C5%82a%20Nr%20147-2021%20Rady%20Ministr%C3%B3w%20z%209%20listopada%202021%20wraz%20z%20za%C5%82%C4%85cznikami.pdf>

POLTRANSPLANT

Organizacją i kontrolą przeszczepów w Polsce zajmuje się Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne ds. Transplantacji „Poltransplant”.

„Poltransplant” to państwowa jednostka budżetowa podlegająca Ministrowi Zdrowia, z siedzibą w Warszawie, istnieje od 1996 roku. Główne zadania Centrum definiuje art. 38 ust. 3 Ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów z dnia 1 lipca 2005 r. Poltransplant działa na podstawie Zarządzenia Ministra Zdrowia z dn. 2 lipca 2010 r. (Dz. Urz. Ministra Zdrowia z 21 lipca 2010 Nr 9 poz. 58) z późn. zmianami (Dziennik Urzędowy Ministra Zdrowia z dn. 19 stycznia 2016 r. poz. 10).¹²

Jednym z podstawowych zadań „Poltransplantu” (wynikającym z założeń Narodowego Programu Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej na lata 2011-2021) było tworzenie stanowisk koordynatorów pobierania narządów od zmarłych w szpitalach z potencjałem dawstwa i budowa krajowego systemu koordynatorów transplantacyjnych.¹³

CENTRALNY REJESTR SPRZECIWÓW (CRS)

Centralny Rejestr Sprzeciwów powstał na mocy Ustawy z dnia 26 października 1995 r. o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. 1995 nr 138 poz. 682) oraz wydanego na jej podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej (Dz.U. 1996 nr 124 poz. 588). Pierwsze zgłoszenia zarejestrowano w październiku 1996 r.

Aktualną podstawą działania CRS jest obowiązująca ustawa transplantacyjna (Dz.U. 2020 poz. 2134) oraz Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia centralnego rejestru sprzeciwów oraz sposobu ustalania istnienia wpisu w tym rejestrze (Dz.U. 2006 Nr 228 poz. 1671). System elektroniczny CRS od marca 2015 r. działa w ramach Systemu Rejestrów Państwowych (SRP).¹⁴

Zgodnie z ustawą z dnia 01 lipca 2005 r., pobrania komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich można dokonać, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu. Sprzeciw należy zgłosić osobiście lub listownie w Centralnym Rejestrze Sprzeciwów w Centrum Organizacyjno- Koordynacyjnym ds. Transplantacji w Warszawie na formularzu, który można otrzymać w zakładach opieki zdrowotnej lub na stronie www.poltransplant.org.pl .

W przypadku małoletniego lub innej osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, sprzeciw może wyrazić za życia przedstawiciel ustawowy tej osoby. Małoletni powyżej lat 16 lub inne osoby, które nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych, mogą same wyrazić sprzeciw.¹⁵

¹² <http://www.poltransplant.org.pl/poltransplant.html#gsc.tab=0>

¹³ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/polska-transplantologia-w-krzysie.html>

¹⁴ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

¹⁵ <http://www.poltransplant.org.pl/crs1.html#gsc.tab=0>

W dniu 31 grudnia 2021 r. w CRS zarejestrowanych było 39285 oświadczeń, w tym 38939 sprzeciwów na pobranie po śmierci komórek tkanek i narządów oraz 346 cofnięć sprzeciwów. 7666 (19,5%) oświadczeń zostało zgłoszonych przez przedstawicieli ustawowych, w tym 7631 (99,5%) sprzeciwów.¹⁶

ZMARLI DAWCY NARZĄDÓW

W 2021 r. do biura koordynacji Poltransplantu wpłynęło 546 zgłoszeń potencjalnych zmarłych dawców narządów. W 396 przypadkach (73%) pobrano narządy, w 150 natomiast (27,5%) nie doszło do pobrania. W 80 przypadkach (14,5%) odstąpiono od pobrania z powodu braku autoryzacji pobrania. W 70 przypadkach (13%) do pobrania nie doszło z powodów medycznych (Tabela 1).¹⁷

TABELA 1. REKRUTACJA DAWCÓW NARZĄDÓW ZMARŁYCH WG KRYTERIÓW NEUROLOGICZNYCH (DBD) I KRAŻENIOWYCH (DCD) W LATACH 2016 – 2021.

Kategoria i rodzaj dawcy		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dawcy potencjalni (zgłoszeni)	Razem	677	720	638	639	529	546
	DBD ¹	668	718	634	638	529	546
	DCD ²	9	2	4	1	0	0
	DBD%/DCD%	98,7/1,3	99,7/0,3	99,4/0,6	99,8/0,2	100/0	100/0
Odstąpienie od procedur z przeciwwskazań medycznych	Razem	37 5,5%	41 5,7%	38 6,1%	37 5,8%	65 12,2%	37 6,8%
	DBD	36 5,4%	41 5,7%	38 6,1%	37 5,8%	65 12,2%	37 6,8%
	DCD	1 11,1%	-	-	-	-	-
Brak stwierdzenia śmierci mózgu (dla DBD) lub nieodwracalnego ZK we właściwych ramach czasowych (dla DCD)	Razem	10 1,5%	6 0,8%	7 1,1%	6 0,9%	6 1,1%	8 1,5%
	DBD	10 1,5%	6 0,8%	7 1,1%	6 0,9%	6 1,1%	8 1,5%
	DCD	-	-	-	-	-	-
Odstąpienie od pobrania z powodu braku autoryzacji pobrania	Razem	73 10,8%	95 13,2%	79 12,4%	76 11,9%	54 10,2%	80 15%
	DBD	73 10,9%	95 13,2%	79 12,4%	76 11,9%	54 10,2%	80 15%
	DCD	-	-	-	-	-	-
Dawcy zakwalifikowani	Razem	557 82,3%	578 80,3%	514 80,6%	520 81,4%	404 76,4%	421 77%
	DBD	549 82,2%	576 80,2%	510 80,1%	519 81,3%	404 76,4%	421 77%
	DCD	8 88,9%	2 100%	4 100%	1 100%	-	-
	DBD%/DCD%	98,6/1,4	99,7/0,3	99,2/0,8	99,8/0,2	100/0	100/0

¹ BDB - Dawca, u którego stwierdzono trwale nieodwracalne ustanie czynności mózgu (śmierci mózgu)

² DCD - Dawca, u którego stwierdzono nieodwracalne zatrzymanie krążenia poprzedzające pobranie narządów

Kategoria i rodzaj dawcy		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Odstąpienie od pobrania z braku odpowiednich biorców	Razem	5 0,7%	8 1,1%	7 1,1%	7 1,1%	3 0,7%	8 1,9%
	DBD	5 0,7%	8 1,1%	7 1,1%	7 1,1%	3 0,7%	8 1,9%
	DCD	-	-	-	-	-	-
ZK ³ u dawcy bez możliwości pobrania (dla DBD) lub brak możliwości pobrania (dla DCD)	Razem	5 0,7%	5 0,7%	3 0,5%	5 0,8%	4 0,9%	4 0,9%
	DBD	5 0,7%	5 0,7%	3 0,5%	5 0,8%	4 0,9%	4 0,9%
	DCD	-	-	-	-	-	-
Stwierdzenie u dawcy patologii dyskwalifikującej dawcę i narządy	Razem	5 0,7%	5 0,7%	6 0,8%	4 0,6%	4 0,9%	13 3,1%
	DBD	4 0,6%	5 0,7%	6 0,8%	4 0,6%	4 0,9%	13 3,1%
	DCD	1 11,1%	-	-	-	-	-
Dawcy rzeczywisci	Razem	542 80,1%	560 77,7%	498 78,1%	504 79,5%	393 74,3%	396 72,5%
	DBD	535 80,1%	558 77,7%	494 77,4%	503 79,5%	393 74,3%	396 72,5%
	DCD	7 77,7%	2 100%	4 100%	1 100%	-	-
	DBD%/DCD%	98,7/1,3	99,6/0,3	99,2/0,8	99,8/0,2	100/0	100/0
Odstąpienie od przeszczepienia wszystkich pobranych narządów z przeciwwskazań medycznych	Razem	17 2,5%	18 2,5%	19 2,9%	13 2,0%	6 1,5%	10 2,5%
	DBD	17 2,5%	18 2,5%	19 2,9%	13 2,0%	6 1,5%	10 2,5%
	DCD	-	-	-	-	-	-
Dawcy wykorzystani	Razem	525 77,5%	542 75,3%	479 75,1%	491 77,5%	387 73,1	386 71%
	DBD	518 77,5%	540 75,2%	475 74,5%	490 77,5%	387 73,1%	386 71%
	DCD	7 77,7%	2 100%	4 100%	1 100%	-	-
	DBD%/DCD%	98,7/1,3	99,6/0,4	99,2/0,8	99,8/0,2	100/0	100/0

Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

POBRANIA NARZĄDÓW DO PRZESZCZEPIENIA OD OSÓB ZMARŁYCH

W 2021 r. liczba rzeczywistych zmarłych dawców narządów wyniosła 396, co daje 10,3 dawcy na milion mieszkańców kraju. Wskaźnik ten był porównywalny z rokiem 2020, ale niższy niż w latach poprzednich.¹⁸

¹⁸ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

TABELA 5. LICZBA ZMARŁYCH DAWCÓW NARZĄDÓW W LATACH 2016 – 2021 WG WOJEWÓDZTW.

Województwo	Mieszkańców ⁴	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
		Dawców na milion mieszkańców					Liczba dawców	Dawców/milion
Dolnośląskie	2,9	13,8	12,8	13,1	10,3	10,0	31	10,75
Kujawsko – pomorskie	2,1	15,7	19,0	14,4	11,1	9,0	19	9,25
Lubelskie	2,1	8,1	10,9	9,0	11,0	5,0	12	5,75
Lubuskie	1,0	18,0	19	11,8	11,0	12,0	18	17,94
Łódzkie	2,4	6,0	8,4	5,7	8,4	4,0	13	5,36
Małopolskie	3,4	9,1	8,5	13,0	8,8	7,0	36	10,56
Mazowieckie	5,4	16,7	13,9	10,2	12,2	9,0	47	8,67
Opolskie	1,0	10,0	10	19,2	18,3	10,0	11	11,30
Podkarpackie	2,1	1,9	5,2	3,8	1,9	4,0	6	2,84
Podlaskie	1,2	15,8	11,6	11,8	19,5	7,0	5	4,28
Pomorskie	2,3	21,3	23,9	19,0	22,3	20,0	56	23,87
Śląskie	4,5	13,9	14,7	18,1	10,4	13,0	61	13,64
Świętokrzyskie	1,2	7,8	8,5	4,8	5,6	4,0	7	5,75
Warmińsko – mazurskie	1,4	15,7	22,1	18,2	21,0	19,0	21	14,89
Wielkopolskie	3,5	25,7	21,1	15,8	20,3	15,0	39	11,17
Zachodniopomorskie	1,7	17,6	24,7	19,1	27,6	13,0	14	8,32
Polska	38,16	14,1	14,6	13,0	13,1	10,0	396	10,38

⁴ Liczba ludności na podstawie „Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym” wyd. GUS z lat 2016-2021.

TABELA 6. POBRANIA NARZĄDÓW W POLSCE W LATACH 2016 – 2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba pobrań	542	560	498	504	393	396
Pobrania tylko nerek	179	161	123	115	69	58
Pobrania tylko wątroby	7	8	7	6	5	2
Pobrania tylko serca	-	1	3	3	5	5
Liczba pobrań wielonarządowych	356	390	365	380	314	331
Odsetek pobrań wielonarządowych	66%	70%	73%	75%	80%	84%

POBRANIA TKANEK OD ZMARŁYCH DAWCÓW NARZĄDÓW

Na podstawie informacji zgromadzonych w www.rejestrytx.gov.pl

w 2021 r. pobrano tkanki od 313 (79%) dawców narządowych i od 5 dawców, którzy byli zgłoszeni jako potencjalni dawcy narządów, ale od których narządów nie pobrano.¹⁹

¹⁹ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

TABELA 13. POBIERANIA TKANEK ODNOTOWANE W USTAWOWYCH REJESTRACH TRANSPLANTACYJNYCH W LATACH 2020 – 2021.

Rodzaj pobrania	2020	2021
tkanki oka	283	250
tkanki oka + alogenne zastawki serca	19	15
tkanki oka + skóra	13	25
tkanki oka + tkanki mięśniowo – szkieletowe	8	8
tkanki oka + skóra + tkanki mięśniowo – szkieletowe	3	7
tkanki oka + skóra + alogenne zastawki serca	-	2
skóra	-	2
tkanki oka + tkanki mięśniowo – szkieletowe + alogenne zastawki serca	-	1
tkanki oka + alogenne zastawki serca	-	1
alogenne zastawki serca	-	1
tkanki mięśniowo – szkieletowe	-	1
Razem	326	313

WYKORZYSTANIE NARZĄDÓW

W 2021 r. spośród 1456 pobranych narządów od zmarłych, 100 narządów nie przeszczepiono. Przeszczepiono łącznie 1356 narządów, 726 z 774 pobranych nerek, 20 z 20 pobranych trzustek, 277 z 304 pobranych wątrób, 200 z 205 pobranych serc, 132 ze 152 pobranych płuc oraz 1 z 1 pobranego przeszczepu wielotkankowego narządów szyi. Wskaźnik liczby przeszczepionych narządów do liczby zmarłych dawców wyniósł 3,0 (Tabela 15).²⁰

TABELA 15. WYKORZYSTANIE NARZĄDÓW POZYSKANYCH OD ZMARŁYCH W LATACH 2016 – 2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba pobrań	542	560	498	504	393	396
Liczba wykorzystanych narządów	1522	1588	1446	1557	1231	1356
Współczynnik: liczba przeszczepionych narządów/ liczba zmarłych dawców rzeczywistych	2,8	2,8	2,9	3,1	3,1	3,0

PRZESZCZEPIANIE NARZĄDÓW W POLSCE

Ogółem w 2021 r. w Polsce przeszczepiono 1356 narządów pochodzących ze zwłok, 125 narządów więcej niż w 2020 r. Ponadto przeszczepiono 64 narządy pochodzące od żywych dawców, czyli o 5 więcej niż w 2020 r. Pobrane narządy przeszczepiono 1334 biorcom, czyli 98 więcej niż w 2020 r.²¹

²⁰ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

²¹ Ibidem

TABELA 23. BIORCY NARZĄDÓW POBRANYCH ZE ZWŁOK I OD ŻYWYCH DAWCÓW W 2021 R.

Rodzaj przeszczepienia	Liczba biorców
Nerka od osoby zmarłej	705
Nerka od żywego dawcy	44
Nerka jednocześnie z trzustką	17
Nerka jednocześnie z wątrobą	3
Nerka jednocześnie z płucami	1
Wątroba od osoby zmarłej	273
Wątroba jednocześnie z trzustką	1
Fragment wątroby od żywego dawcy	20
Trzustka	2
Serce	200
Oba płuca	63
Jedno płuco	4
Tkanki szyi	1
Razem	1334

TABELA 24. LICZBA PRZESZCZEPIONYCH NARZĄDÓW I LICZBA BIORCÓW W LATACH 2016 – 2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba przeszczepionych narządów (DD + LD)	1600 (1522+78)	1668 (1588+80)	1508 (1446+62)	1630 (1557+73)	1290 (1231+59)	1420 (1356+64)
Liczba biorców (DD + LD)	1545 (1467+78)	1608 (1528+80)	1447 (1385+62)	1541 (1468+73)	1236 (1177+59)	1334 (1270+64)

KRAJOWA LISTA OSÓB OCZEKUJĄCYCH NA PRZESZCZEPIENIE (KLO)

W 2021 r. do krajowej listy osób oczekujących na przeszczepienie (KLO) zgłoszono *de novo* 4265 potencjalnych biorców narządów, komórek krwiotwórczych i tkanek (Tabela 1). Do wszystkich oczekujących wysłano powiadomienia o wprowadzeniu na listę. Kierownicy ośrodków kwalifikujących otrzymali 531 zbiorczych powiadomień o umieszczeniu na liście chorych z ich ośrodka.²²

²² Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

TABELA 1. KRAJOWA LISTA OSÓB OCZEKUJĄCYCH NA PRZESZCZEPENIE W 2021 R.

	Nowe zgłoszenia	Przeszczepienia	Wszyscy oczekujący w 2021 r.	Oczekujący (aktywni) 31.12.2021 r.
Nerka	837	DD ²⁶ - 705	2058	984
		LD ²⁷ - 44		
Nerka i trzustka	34	17	75	45
Nerka i wątroba	6	3	12	3
Nerka i serce	2	-	2	1
Nerka i płuca	1	1	1	-
Trzustka	4	2	15	12
Wyspy trzustkowe	-	-	4	4
Wątroba	368	DD - 273	514	146
		LD - 20		
Wątroba i płuca	1	-	1	-
Wątroba i trzustka	0	1	1	1
Serce	351	200	781	410
Serce i wątroba	-	-	2	2
Płuca	129	67	289	163
Serce i płuca	4	-	10	6
Rogówka	1684	1363	4782	3011
Tkanki szyi	1	1	1	-
Komórki krwiotwórcze	843	747	1337	701
Razem	4265	3444	9885	5489

²⁵ Chorzy zgłoszeni do KLO w okresie 01.01.2021-31.12.2021

²⁶ DD - narząd pobrany od zmarłego dawcy

²⁷ LD - narząd pobrany od żywego dawcy

REJESTR PRZESZCZEPIEŃ KOMÓREK KRWIOTWÓRCZYCH SZPIKU, KRWI OBWODOWEJ ORAZ KRWI PĘPOWINOWEJ

W 2021 roku w Polsce wykonano 1075 autotransplantacji komórek krwiotwórczych krwi obwodowej. (Tabela 1).²³

²³ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

CIC ⁴⁴	Ośrodki Transplantacyjne	BM ⁴⁵	PBSC ⁴⁶
799	Klinika Hematologii i Transplantologii, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne w Gdańsku	-	73
800	Klinika Nowotworów Układu Chłonnego, Narodowy Instytut Onkologii Państwowego Instytut Badawczy w Warszawie	-	84
816	Klinika Chorób Wewnętrznych i Hematologii, Wojskowy Instytut Medyczny Centralny Szpital Kliniczny MON	-	32
817	Klinika Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej, Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Jana Mikulicza - Radeckiego	-	17
954	Klinika Chorób Wewnętrznych, Hematologii i Onkologii, Centralny Szpital Kliniczny, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego	-	43
	Klinika Hematologii z Oddziałem Transplantacji Szpiku, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 1 PUM w Szczecinie	-	37
	Oddział Hematologii i Transplantacji Szpiku, Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej im. Św. Jana z Dukli w Lublinie	-	22
	Klinika Hematologii i Transplantacji Szpiku, Świętokrzyskie Centrum Onkologii SPZOZ w Kielcach	-	14
	Oddział Hematologii i Transplantacji Szpiku, Specjalistyczny Szpital Miejski im. M. Kopernika w Toruniu	-	14
	Oddział Hematologii Onkologicznej z Pododdziałem Transplantologii Klinicznej, Szpital Specjalistyczny w Brzozowie, Podkarpacki Ośrodek Onkologiczny	-	30
	Oddział Hematologiczny i Transplantacji Szpiku, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Sp. Z o.o. W Słupsku	-	25
	Klinika Onkologii, Hematologii Dziecięcej, Transplantologii Klinicznej i Pediatrii, Dziecięcy Szpital Kliniczny, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego	-	9
Razem		-	1075

TABELA 1. PRZESZCZEPIENIA AUTOLOGICZNE KOMÓREK KRWIOTWÓRCZYCH W 2021 R.

CIC ⁴⁴	Ośrodki Transplantacyjne	BM ⁴⁵	PBSC ⁴⁶
171	Oddział Hematologii i Transplantologii - Klinika Hematologii, Wojewódzkie Wielospecjalistyczne Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi	-	49
428	Klinika Transplantacji Szpiku i Onkohematologii, Narodowy Instytut Onkologii Oddział w Gliwicach	-	126
507	Ośrodek Transplantacji, Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie	-	3
538	Dolnośląskie Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii we Wrocławiu	-	29
553	Oddział Przeszczepiania Szpiku Kostnego, Szpital Uniwersytecki w Krakowie	-	54
641	Klinika Onkologii, Hematologii i Transplantologii Pediatrycznej UMP, Szpital Kliniczny im. K. Jonschera Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu	-	8
677	Klinika Hematoonkologii i Transplantacji Szpiku SUM, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny im. A. Mieleckiego w Katowicach	-	178
678	Klinika Hematologii i Onkologii Dziecięcej, Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Lublinie	-	1
693	Klinika Transplantacji Komórek Krwiotwórczych, Instytut Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie	-	45
695	Klinika Hematoonkologii i Transplantacji Szpiku, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 1 w Lublinie	-	35
699	Klinika Hematologii, Nowotworów Krwi i Transplantacji Szpiku, Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Jana Mikulicza - Radeckiego	-	82
730	Oddział Hematologii i Transplantacji Szpiku, Szpital Kliniczny im. Heliodora Święcickiego UM w Poznaniu	-	57
764	Katedra i Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii CM UMK, Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy	-	8

⁴⁴ The European Group for Blood & Marrow Transplantation Centre Identification Code

⁴⁵ BM - szpik kostny

⁴⁶ PBSC - Komórki macierzyste krwi obwodowej

W 2021 r. w 18 ośrodkach transplantacyjnych wykonano łącznie 747 alogenicznych przeszczepień komórek krwiotwórczych: 177 transplantacji (w tym 5 retransplantacji) od dawców rodzinnych i 484 transplantacje (w tym 21 retransplantacji) od dawców niespokrewnionych. 86 chorym przeszczepiono komórki od dawców haploidentycznych (w tym 9 retransplantacji). (Tabela 2).²⁴

TABELA 2. PRZESZCZEPIENIA ALOGENICZNE KOMÓREK KRWIOTWÓRCZYCH W 2021 R.

Ośrodki Transplantacyjne (CIC)	Alotransplantacje od dawców rodzinnych		Alotransplantacje od dawców niespokrewnionych		Alotransplantacje od dawców haploidentycznych		Razem
	Transplantacje	Retransplantacje	Transplantacje	Retransplantacje	Transplantacje	Retransplantacje	
CIC 171	6	-	-	-	-	-	6
CIC 428	24	2	68	4	11	1	110
CIC 507	5	-	13	3	2	-	23
CIC 538	1	-	12	-	4	-	17
CIC 553	11	-	20	1	8	-	40
CIC 641	3	-	10	1	-	-	14
CIC 677	29	1	85	1	16	-	132
CIC 678	2	-	13	2	2	-	19
CIC 693	14	1	33	2	4	-	54
CIC 695	5	-	-	-	-	-	5
CIC 699	7	-	41	-	7	2	57
CIC 730	11	-	47	4	7	1	70
CIC 764	6	-	15	1	-	1	23
CIC 799	24	-	41	-	12	-	77
CIC 800	-	-	-	-	-	-	-
CIC 816	8	-	8	1	1	-	18
CIC 817	12	1	33	1	2	3	52
CIC 954	4	-	24	-	1	1	30
Razem	172	5	463	21	77	9	747
	177		484		86		

CENTRALNY REJESTR NIESPOKREWNIONYCH POTENCJALNYCH DAWCÓW SZPIKU I KRWI PĘPOWINOWEJ (CRNPDSIKP)

Na mocy Uchwały Rady Ministrów nr 147/2021 z dnia 9 listopada 2021 r. zmieniającej uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej” i przedłużającej program wieloletni na lata 2011 – 2022

²⁴ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

Centrum Organizacyjno – Koordynacyjne ds. Transplantacji „Poltransplant” realizowało zadanie dotyczące pozyskiwania i badań HLA potencjalnych niespokrewnionych dawców szpiku (typowanie wstępne i dotypowanie). W 2021 r. na pozyskanie i badania HLA, na poziomie wysokiej rozdzielczości, 11000 niespokrewnionych potencjalnych dawców szpiku wydatkowano środki Narodowego Programu Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej (NPRMT) w kwocie 3 850 000 PLN.²⁵

SIEĆ SZPITALNYCH KOORDYNATORÓW POBIERANIA NARZĄDÓW OD ZMARŁYCH DAWCÓW W 2021 R.

W Polsce jest obecnie 388 szpitali z potencjałem dawstwa, w tym 371 szpitali dla dorosłych i 17 szpitali pediatrycznych. Stanowiska szpitalnych koordynatorów pobierania narządów od zmarłych dawców (koordynatorów szpitalnych) utworzono do końca 2021 r. w 261 szpitalach (67% szpitali z potencjałem dawstwa), działało w nich 332 koordynatorów szpitalnych, w tym 150 zatrudnionych przez „Poltransplant” (Tabela 1).²⁶

TABELA 1. ROZWÓJ SIECI SZPITALNYCH KOORDYNATORÓW TRANSPLANTACYJNYCH W POLSCE.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba koordynatorów szpitalnych	123	203	221	228	251	276	243	304	296	301	302	332
Liczba szpitali z koordynatorem szpitalnym	123	186	202	202	218	231	208	248	246	248	253	261
Liczba koordynatorów zatrudnionych przez Poltransplant	119	200	218	215	233	215	179	191	166	151	155	150
Procent zatrudnionych przez Poltransplant	97%	99%	99%	94%	93%	78%	74%	63%	56%	50%	51%	45%

Wśród 332 koordynatorów szpitalnych jest 212 lekarzy, 113 pielęgniarek i 7 osób z innym wykształceniem medycznym.²⁷

²⁵ Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr 1 (31) 2022

²⁶ Ibidem

²⁷ Ibidem

HISTORIA POLSKIEJ MEDYCYNY TRANSPLANTACYJNEJ

26 stycznia 2019 r. minęły dokładnie 53 lata od pierwszej udanej transplantacji narządu – wtedy to po raz pierwszy profesorowie: Jan Nielubowicz (chirurg) i Tadeusz Orłowski przeszczepili nerkę pobraną od osoby zmarłej. Od tego czasu polska medycyna transplantacyjna stale się rozwija:

- stopniowo do praktyki klinicznej włączono przeszczepianie innych niż nerka narządów (serce, wątroba, trzustka, płuca, kończyna, twarz);
- uruchomiono programy pobierania i przeszczepiania narządów od żywych dawców (nerka, fragment wątroby);
- w całej Polsce powstały nowe ośrodki transplantacyjne (jest ich obecnie 30);
- rocznie przeszczepia się 1 500 różnych narządów;
- do końca 2019 r. przeszczepiono łącznie ponad 34 tys. narządów.²⁸

²⁸<https://zgodanazycie.pl/transplantologia/>